

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

O pravicah slovenskega jezika pri občinah.

Že večkrat smo dobili od raznih občin na Štajerskem zlasti tudi na Koroškem vprašanja, iz kojih razvidimo, da so zelo slabo poučene o pravicah, ki jih imajo občine nasproti državnim oblastim in deželnemu odboru. Posebno na Koroškem je začel v zadnjem času deželni odbor prav odločen boj zoper slovenski jezik pri občinah.

Na posamezna vprašanja odgovorjamo itak vedno posebej, vendar se nam zdi potrebno opozarjati, da je že državno sodišče razsodilo, da morajo deželni odbori v dvojezičnih deželah ne samo sprejemati in reševati slovensko pisane dopise županstev in občinskih uradov, ampak da jih morajo celo deželni odbori v slovenskem jeziku reševati.

Tega naj se drže županstva povsod, zlasti naj se ne vdajo zahtevi koroškega deželnega odbora, ki noče reševati slovensko pisanih dopisov niti v nemškem jeziku, ampak dopise nerešene brez vsake pripombe vrača. Če bodo slovenske občine edine in odločne, se bo moral deželni odbor udati. Posameznim je seveda težje izvojevati zmago.

V tem oziru so slovenski deželni poslanci na Štajerskem v deželnem zboru vložili dne 3. oktobra t. l. interpelacijo, ki jo prinašamo v naslednjem:

Z razsodbo od 3. julija 1906 je državno sodišče razsodilo, da je štajerski deželni odbor s svojim ukazom od 3. novembra 1905, št. 66.715 in od 25. februarja 1906, št. 48.206 kršil občini kokerski po članu 19 drž. zak. od 21. dec. 1867, št. 142 drž. zak. zagotovljeno politično pravico. Dejanjsko stanje je bilo tole:

Z ukazom štajerskega deželnega odbora od 3. novembra 1905, št. 66.715 naznanilo se je županstvu v Kokarjih, da ne more deželni odbor posredovati v zadevi vročevalne službe v kazenskih zadevah. Dotična vloga je bila pisana v slovenskem jeziku, rešitev

pa v nemškem. Z ozirom na to je vrnilo županstvo dotični dopis deželnemu odboru s prošnjo, naj ga isti reši v slovenskem jeziku.

Štajerski deželni odbor je potem v svojem ukazu od 25. februarja 1906, št. 48.206 izrekel, da si naj županstvo samo preskrbi potrebno prestavo.

V svojih razlogih navaja državno sodišče, da je slovenščina gotovo deželni jezik v štajerski kronovini in da tudi to, da je deželni odbor nemščino si določil kot poslovni jezik, nikakor ne more kršiti pravice, katero ima po državljskem zakonu vsaka občina, da sme od deželnega odbora, ki je najvišja avtonomna oblast v deželi, zahtevati rešitev svojih vlog v tistem jeziku, v katerem so bile pisane, ako je ta jezik deželni jezik.

Ravno tako se je tudi že v prejšnjih letih sodilo glede drugih kronovin ter je v tem oziru državno sodišče ostalo le dosledno.

Po obstoječem državljskem zakonu tudi ni bilo mogoče drugače soditi.

Že prej in po tisti razsodbi so občine iz Spodnje Štajerske deželnemu odboru slovensko dopisovale; deželni odbor pa rešuje te dopise vedno le v nemškem jeziku.

V nekaterih slučajih zadnjega časa vračale so občine kakor Solčava, Šmarje nemško rešitev s prošnjo, naj se jim pošlje v slovenskem jeziku ali pa se naj doda vsaj predstava.

Te prošnje so se odklonile in se je županom pod veliko kaznijo od 50—100 K naročilo, da naj takoj rešijo in si potrebno prestavo sami preskrbijo.

Slovenski poslanci zahtevajo tudi za svoj narod tako naravno in samo ob sebi razumevno pravico, da mora štajerski deželni odbor rešiti dopise v ravno istem jeziku in si bodo to pravico pridobili z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago.

Podpisani poslanci tedaj vprašajo štajerski deželni odbor:

Misli deželni odbor v prihodnje vpoštevati razsodbo državnega sodišča, se po njej ravnati in glede jezikovne rešitve slovenskih vlog postopati po postavi?

O preizkušenih mojstrih po novem obrtnem zakonu.

Potrebno se nam zdi v poljudnih spisih objavljati razne novosti, ki jih v obrtnih stvarih prinaša novi obrtni red. To bomo deloma reševali v posebnih člankih, deloma med poučnimi drobtinami, po potrebi bomo odgovarjali tudi na tozadevna vprašanja med „Vprašanji in odgovori“. Danas pojasnimo jedno važno spremembo, ki jo je uvedel novi obrtni red in ki se tiče preizkušenih mojstrov.

Vsakemu samostojnemu rokodelskemu obrtniku je po novem zakonu dana možnost, se podvrže takozvani mojsterski preizkušnji. Kakor že rečeno je taka preizkušnja dopustna samo rokodelskim obrtnikom in so vsled tega od nje izključeni imetniki prostih in koncesijoniranih obrtij. Preizkušnja bo samo fakultativna to se pravi, da ne bo nobeden mojster prisiljen se njej podvreči, ampak da bo to vsakomu na prosto dano, ali jo gre delat ali ne. Seveda bodo imeli preizkušeni mojstri posebne pravice pred nepreizkušenimi, o čemur pa bomo spodaj natančneje govorili.

Kje se bo taka mojsterska preizkušnja morala delati?

V prvi vrsti bodo za to določene posebne komisije. Trgovinsko ministrstvo bo namreč dalo posameznim obrtnim zadrugam pod gotovimi pogoji pravico, da bodo smele nadaljevati posebne izpraševalne ali preizkuševalne komisije.

Pravico do preizkuševalnih komisij bodo dobile seveda samo rokodelske obrtne zadruge, a med temi le take, ki posebno uspešno delujejo na polju izobrazbe obrtnega naraščaja. Kjer bo torej pokazala zadruga, da se pri njej izučijo dobri učenci in da je dana še za prihodnost možnost izobraževati dober obrtni naraščaj, bo smela pri ministrstvu prositi za dovoljenje, da nastavlja preizkuševalno komisijo.

Predno bo trgovinsko ministrstvo podelilo tako pravico, bo povprašalo trgovsko in obrtno zbornico za mnenje, ali naj se ta pravica podeli ali ne.

Vršiti se bodo morale preizkušnje pred komisijami po posebej preizkuševalnem redu, ki ga bo morala obrtna zadruga predno se ji podeli pravica do preizkuševalne komisije, predložiti deželni politični oblasti v odobrenje.

Razven pred temi obrtnimi komisijami se pa bodo smele preizkušnje vršiti tudi pri nekojih zavodih. Najbolj bodo prišle seveda v poštev razne strokovne obrtne šole. Tudi po teh šolah se bo izpraševalo po posebnem preizkuševalnem redu, ki ga bo izdalo ministrstvo naredbenim potom. Pravico za preizkuševanje bodo dobili obrtni učni zavodi od trgovin-

skega ministrstva v sporazumu z naučnim ministrstvom.

Pri teh mojsterskih preizkušnjah se bo polagala važnost zlasti na to, da pokaže mojster, če zna dobro in solidno izvrševati dela, spadajoča v njegovo stroko in če zna napravljati pravilne proračune o svojih delih. Gledalo se bo poleg splošne naobrazbe tudi na poznavanje obrtnega računanja in obrtnega knjigovodstva.

Kakšne pravice bodo imeli preizkušeni mojstri?

Prva pravica je bolj formalnega pomena in ne zelo važna. Obstoja v tem, da si bo smel tak mojster nadeti naslov „preizkušeni mojster“.

Druga pravica je pa znatno važnejša. Od leta 1912 namreč ne bo smel nihče drug imeti obrtnih učencev, kakor le preizkušeni mojstri. V uk bodo tedaj morali hoditi mladeniči, ki se bodo hoteli poprijeti kake rokodelske obrti, le k takim mojstrom, ki so prebili mojstersko preizkušnjo.

Važno je pri tem, da je ta nova določba veljavna le za one mojstre, ki so začeli svojo obrt pod veljavo novega obrtnega reda t. j. od 16. avgusta 1907 naprej. Stari mojstri, ki so svojo obrt že prej začeli in seveda po starem obrtnem redu imeli pravice izobraževati učence, te pravice tudi po novem obrtnem redu ne izgube, čeravno se ne podvržejo mojsterski preizkušnji.

Ker se pa po raznih krajih in strokah ne bo moglo do leta 1912 vsega potrebnega za preizkuševalne komisije urediti in ker bi zlasti s početka trda šla s preizkušnjami, dokler se jih ne bodo ljudje privadili, bo smel trgovinski minister odrediti, da za posamezne kronovine ali cele dele države, dalje za posamezne stroke še ne bo nastopila takoj po 16. avgustu 1912 posledica, da nepreizkušeni mojstri ne bi smeli imeti obrtnih učencev.

Taka izjema se bo dovoljevala le na podlagi mnenja trgovinske in obrtne zbornice, ki jo bo ministrstvo prej zaslišalo.

Z mojsterskimi preizkušnjami se bo na eni strani obtežilo izvrševanje rokodelskih obrti ter omejila prosta konkurenca, na drugi strani se bo pa skrbelo za boljše obrtnike, kar bo poboje dobro uplivalo na razvoj obrtništva.

Sistematičen pregled najvažnejših določeb na polju ljudskega šolstva.

I. Namen in uredba ljudskih šol.

Kakor pravi državni šolski zakon sam, ima ljudska šola namen: „otroke npravno-pobožno vzgojiti, razviti njihove duševne moči ter jih oskrbeti z onimi znanostmi, ki so potrebne za nadaljnje izobraževanje“. Ljudska šola hoče torej preskrbeti otrokom ono podlago, ki jo potrebujejo, da postanejo vrli ljudje in dobri državljani. — Svoj namen dosega ljudska šola s poučevanjem onih predmetov, ki so naštet v § 3 drž. šolsk. zakona; to so: verouk, branje in pisanje, učn

jezik, računstvo, prirodoslovje, zemljepis, zgodovina, risanje in petje.

Ljudske šole se dele v j a v n e in z a s e b n e. Javne šole so one, ki so vsem otrokom brez razlike vere in narodnosti pristopne. Po zakonu je smatrati za javne šole vse one, ki so bile ustanovljene ali ki se vzdržujejo do cela ali deloma ob državnih, dežel- nih ali občinskih stroških.

Med prispevke, ki dajejo ljudski šoli značaj javnosti, pa smemo šteti samo one prispevke občin, ki jih m o r a j o občine p o o b s t o j e č i h z a k o n i h za vzdrževanje ljudskih š o l d a j a t i. — Nikakor pa ne smemo šteti med te prispevke onih, ki jih dajejo občine prostovoljno, ne da bi bile v to po zakonu zavezane, torej onih, ki jih dajejo občine zgolj na podlagi svoje pravice, razpolagati čez občinsko premoženje. — Šole naše družbe sv. Cirila in Metoda so zasebne šole, ker jih ustanavlja družba s svojimi sredstvi izključno le za slovenske otroke. Te šole ne izgubijo značaja zasebnih šol, četudi dobiva družba za vzdrževanje svojih zavodov tudi doneske in prispevke od različnih občin.

Le oni doneski torej, ki jih morajo občine po obstoječih zakonih dajati za vstanavljanje in vzdrževanje ljudskih šol, pritisnejo konkretni šoli značaj javnosti.

Vse druge ljudske šole, ki niso javne, so zasebne.

Kdo je dolžan vstanoviti in vzdrževati javne ljudske šole, povedali bomo v naslednjih poglavjih. — Zasebne šole sme vstanoviti vsakdo, kdor dokaže v to svojo usposobljenost v smislu § 70 drž. šolskega zakona. — Tudi zasebni zavodi so, kakor sploh vse šolstvo, pod državnim nadzorstvom.

Zasebni zavodi lahko dobijo značaj javnosti, to je pravico, da smejo izdajati državnoveljavna spričevala. Takim spričevalam priznava država ono veljavnost, ki jo imajo spričevala javnih ljudskih šol. Vkljub temu pa ostane šola še vedno zasebni zavod.

Vsaka javna ljudska šola obstoja iz razredov, ozir. oddelkov. Razvrstitev šole je odvisna od števila učencev in učnih moči. Čim več ima šola učencev, temveč potrebuje učiteljev — in vsled tega tudi več razredov, ozir. oddelkov. Tako razločujemo eno, dve, tri, štiri in petrazredne ljudske šole. Posamezni razredi konkretne šole pa imajo eventualno še svoje vzporednice.

Število razredov se ravna torej po številu otrok ki so v šolskem okrožju dolžni v šolo hoditi in po številu učiteljskih mest, ki so vstanovljena na šoli.

Če le količkaj dopuščajo razmere, naj se za vsako starostno stopnjo (letni tečaj) uredi eden postopni delrazred. Vzporednice pa naj se praviloma uredi še le tedaj, kadar so urejeni potrebni postopni razredi.

Ljudske šole se dele nadalje v deške, dekliške in mešane šole. Prve so namenjene le dečkom, druge samo deklicam, v mešanih šolah pa se podučujejo

dečki in deklice skupno. — Kedaj se mora šola te ali one vrste vstanoviti, pojasnili bomo pozneje.

Po načinu podučevanja razločujemo nadalje ljudske šole z celodnevnim in šole z poldnevним podukom. Praviloma bi se moral na vsaki ljudski šoli vršiti celodnevni poduk, dočim je poldnevni poduk izjema, ki jo dovoljuje deželni šolski svet le v izrednih slučajih na prošnjo občinskega zastopa in krajne šolske oblasti iz posebno važnih razlogov, kakor prevelika oddaljenost od šole, slaba pota, uboštvo prebivalstva. — Take izjeme sme deželni šolski svet po novem šolskem in učnem redu le dovoliti na enorazrednicah in v nižjih razredih večrazrednih ljudskih šol na deželi. Mesto poduka do- in popoldne pa se lahko vpelje takozvan „nerazdeljen dopoldanski poduk“.

Vsako javno ljudsko šolo je treba tako urediti, da more izpolniti nalogo, ki ji je naložena po državnem šolskem zakonu.

Če je le možno, naj se za vsako starostno stopnjo (letni tečaj) uredi eden postopni razred. — Če to ne bilo mogoče in bi bilo n. pr. treba v kakem razredu združiti otroke različnih stopenj starosti in omike (letnih tečajev), potem se mora razred razdeliti v oddelke ali skupine. — V vsakem razredu se odkaže ves poduk po navadi eni učni moči, ki poučuje svoj razred ločeno od drugih razredov.

Vsaka javna ljudska šola mora biti popolnoma preskrbljena z najpotrebnejšimi učili in samoučili. — Pri vsaki ljudski šoli, zlasti pa na ometih, se mora po možnosti napraviti in namene primerno urediti šolski vrt in kmetijsko poiskusno polje.

Učno tirrino, ki jo predpisuje šolski zakon, se mora na vsaki ljudski šoli, dejanskim razmeram primerno razdeliti in sicer po možnosti tako, da pride na vsako šolodolžno leto ena učna stopnja.

Učne načrte za ljudske šole določi po zaslišanju deželnih šolskih oblastij naučno ministrstvo. Isto del določi, katere učne knjige se smejo na ljudskih šolah rabiti. Izmed dopuščenih učnih knjig izbere potem deželna šolska oblast one, ki se naj rabijo v deželi.

Vprašanja in odgovori

30. Ž u p a n s t v o X.

V p r a š a n j e: V naši občini je od nekdanj n a v a d a, da se občinskim odbornikom plačuje za to, da se udeležijo seje po 1 K. Ker bi radi to odpravili, prosimo, da nam daste za to potrebnih navodil!

O d g o v o r:

Občinski odborniki morajo po § 24 obč. reda za Istro, (ki je enak § 25 kranjskega obč. reda) opravljati svoje odborniške posle brezplačno. Gre jim le pravica terjati povračilo tega, kar so morali v gotovini izdati vsled občinskih opravkov. Za zamudo časa ali za kaj sličnega jim ne pristoji nikako plačilo.

Za Vas bo pot silno priprosta. Pri prihodnji seji nikomur več ne izplačate običajne krone. Če se bo kdo pritožil, ga nakažite, da napravi pismeno pritožbo, ki jo reši najprej občinski odbor v celoti. Če bo večina občinskih odbornikov v prihodnji seji sklenila, da se plačuje

še v naprej 1 K, naj se kdo zoper ta sklep pritoži, vsled česar bo prišla stvar pred deželni odbor, ki bo stvar končno razsodil tako, da ne dobi nihče plačila.

Dogodilo se Vam bo potem, da občinski odborniki ne bodo hoteli več opravljati svoje službe. Tedaj se pa boste morali držati § 19 obč. reda (za Istro) ter naznaniti vse, ki bi hoteli občinsko odborništvo odložiti, okrajnemu glavarstvu, da jim naloži kazen do 200 K. (Pripomnimo, da gre pravica kaznovanja izvoljenih, ki se brez postavnega vzroka branijo svojo službo prevzeti ali nadaljevati na Kranjskem deželnemu odboru, v Istri pa okr. glavarstvu, na Goriškem in Gradiškem pa občinskemu odboru samemu.)

Če pa bi uporni občinski odborniki ne hoteli odložiti svoje časti, nego samo od sej izostajali, tedaj ima župan pravico vsako neopravičeno izostanek kaznovati z denarno globo do 20 K.

31. Županstvo V.

Vprašanje: Kdo ima pravico določiti, kje naj bo sedež županstva v tej ali v drugi vasi občine?

Odgovor:

Določiti uradni sedež županstva ima po našem mnenju župan sam. Če kdo s tem ni zadovoljen, se lahko pritoži v I. instanci na občinski odbor, v II. instanci pa na deželni odbor, ki končno razsodi.

32. Županstvo V.

Vprašanje: Ali sme nositi župan, ki opravlja službo, kako posebno znamenje in kdo to znamenje določi?

Odgovor:

Ne samo upravičen je župan ali njegov namestnik, ko opravlja svojo službo, nositi kako uradno znamenje, nego je to celo v splošnem priporočati. Zlasti je to dobro ob raznih fantovskih nemirih in pretepih ob nedeljah in praznikih.

Če se hoče tako znamenje uvesti, Vam priporočamo sledeče:

1. naj se to sklene v posebni občinski seji;
2. naj se v seji določi, kakšno bodi dotično znamenje; izbere naj se znabiti znamenje na rokavu, in sicer deželna trobojnica, na kateri je prišit kak grb, in sicer najboljše občinski, sicer pa deželni;
3. naj se ta sklep javno razglasi in naznani okrajnemu glavarstvu in pa deželnemu odboru.

33. Županstvo V.

Vprašanje: V naši občini je naseljen nek krošnjar, ki je zelo na slabem glasu. Bil je že večkrat pri sodišču tudi že zaradi goljufije kaznovan. Pri nas nima niti hiše niti kakega družega premoženja, pač pa mu je v naši občini predpisan krošnjarski davek. Ali ga smemo iz občine izgnati?

Odgovor:

Prvi pogoj za izgnanje namreč pohujšljivo življenje krošnjarjevo bi že imeli, a manjka Vam družega, namreč, da bi bil krošnjar tujec. Ker namreč v Vaši občini plačuje davek, je v zmislu § 6, črka b) Vaš občinski deležnik in ga torej ne smete izgnati. Deležništvo je zadosti, da se koga ne smatra več kot zunanega ali kot tujca. Popolnoma napačno je naziranje nekaterih, ki mislijo, da se sme izgnati vsakogar, ki ni v občino pristojen ozir., ki ni domačinec.

Glejte sodbo upravnega sodišča od 9. marca 1901. št. 1804 — Budw. št. 171.

34. Gospod M. V. v C.

Vprašanje: Kakšno mora biti merilo načrtov, ki jih je predložiti občinskemu kot stavbinskemu uradu za nove stavbe? Ali je res, da se sme zahtevati merilo 1 : 50? Po navadi se vendar zahteva merilo 1 : 100?

Odgovor:

Županstvo je v posebnih važnih slučajih zlasti pri večjih in važnejših stavbah upravičeno, zahtevati tloris in pa načrt o vezanju ostrejša v merilu 1 : 50, sicer pa merilo 1 : 100 zadostuje (§ 7 kranjskega stavbinskega reda).

35. Gospod B. E. v K.

Vprašanje: Naš občinski odbor namerava imenovati več častnih članov. Ko so nasprotniki občinskega odbora za to zvedeli, so sklenili vložiti zoper imenovanje pritožbo. Ali je upanje, da zmagajo? Ali bo druga instanca pretresovala, če so častni občani v resnici zaslužili to odlikovanje?

Odgovor:

Če ste v formalnem oziru vse pravilno napravili, zlasti če se bo pri dotični odborovi seji pravilno glasovalo, tedaj se Vam ni treba prav nič bati odločbe višje instance.

Glede načina glasovanja, Vas opozarjamo na § 46 obč. reda, po katerem se sme glasovati redno le ustno z besedicami »da« ali »ne«. Če hoče predsednik, se sme glasovati tudi tako, da tisti, ki so za ali zoper predlog vstanejo ozir. obsedijo. Drugačno javno glasovanje je nedopustno, posebej je še izvolitev neveljavna, če se glasuje na ta način, da tisti, ki so za predlog, roko vzdignejo. Tega načina glasovanja občinski red ne pozna.

V presojo vprašanja ali so imenovani možje res služni ali ne, se druga instanca ne spušča. (Glej sodbe upravnega sodišča od 22. decembra 1906, št. 13.684 — Budw. št. 4865, dalje v zbirki Budwinski št. 3465 4217).

36. Županstvo Š.

Vprašanje: Po § 13 kranjskega občinskega reda se ima ravnati število občinskih odbornikov po številu volilcev. Kako se določi to število volilcev: ali je tu merodajno število izza zadnjih volitev, ali število novega imenika?

Odgovor:

Število volilcev, ki je ima v mislih § 13 kranjskega občinskega reda, je ono, ki se dožene na podlagi pravo-močnih volilnih imenikov za vse razrede pri novi volitvi. Število volilcev prejšnje volitve je tu čisto brez pomena.

37. Županstvo V. (Štajersko).

Vprašanje: V tretjem razredu sta bila izvoljena v naš občinski odbor posestnik B. in njegov zet T. Obadva hodita večkrat po sejnih in tako se je zgodilo, da sta skupno pobrala na cesti nekega psička, vsled česar sta bila vsled ovadbe lastnika psa pri sodišču v K. obsojena zaradi prestopka tatvine po § 460 kaz. zak. To je bilo leta 1906. Za to obsodbo se je zvedelo šele letos, skoraj dobro leto pozneje. Med tem časom sta hodila B. in T. k občinskim sejam in se udeleževala posvetovanj in sklepanja. Ali so zaradi tega občinsko-odborniški sklepi neveljavni?

Odgovor:

§ 26 kranjskega občinskega reda, ki je skoraj soglasen s § 22 Vašega občinskega reda, pravi, da odbornik izgubi svojo čast, kedar se pri-godi ali zve kaj takega, kar bi mu že od začetka branilo izvoljenemu biti. Obsodba po § 460 kaz. zak. bi na vsak način branila Vašima B. in T. izvoljenima biti, zato brezdvomno svojo odborniško čast izgubita. Kakor vidite, se glasi besedilo zakona, da nastopi izguba časti ali ob času, ko se kaj takega dogodi, ali pa, ko se za tak dogodek zve.

Kako v Vašem slučaju? Krivično bi bilo zaradi drugih, ki o obsodbi niso ničesar vedeli, če bi bili sklepi občinskega odbora zaradi udeležitve teh dveh obsojenih neveljavni. Marsikdo je na podlagi občinsko-odborniškega sklepa že pridobil svojo dobro pravico, ki bi se mu uteg

nila odvzeti, če bi se te sklepe smatralo kot neveljavne in bi se tedaj morale sklicevati nove seje, kjer bi se še enkrat o vseh stvareh posvetovalo in sklepalo. Kdo more jamčiti, da bi se pri novih sejah ravno tako glasovalo, kakor pri prejšnjih? Lahko bi se zgodila huda krivica!

Po našem mnenju je najbolje, če se držite drugega slučaja, da namreč izgubita B. in T. odborniško čast takrat, ko se je za njuno kaznovanje zvedelo. Na ta način ostanejo vsi sklepi odborovi veljavni, čeravno sta bila ta dva zraven.

Našli smo v tem oziru tudi neko sodbo upravnega sodišča, ki pravi: »Izguba občinskoodborniškega mandata nastopi ne ob času dogodka, ki bi izvolitev izključeval (tukaj obsodba po § 460 kaz. zak.) ampak ob času, ko se ta dogodek dožene.«

Ta sodba je izšla za nek slučaj na Moravskem in sicer 9. marca 1899, št. 1575 — Budw. št. 12.597. Na Moravskem je pa § 25 obč. reda skoraj dobesedno soglasen kranjskemu § 26 in štajerskemu § 22.

38. Gospod I. L. v L.

Vprašanje: Ali sem upravičen zahtevati, da mi občinski urad dovoli pregledati neke stavbene akte, ki se mene tičejo?

Odgovor:

Ni nam znana postavna določba, ki bi zabranjevala pregled stavbinskih aktov, nasprotno je v § 10 kranjskega stavb. reda izrecno določeno, da se mora strankam dovoliti pregled njihovih stavbinskih aktov. Drugačna je seveda stvar glede druge vrste občinskih aktov. Tam pa je občinskemu uradu na prosto dano, dovoliti strankam vpogled ali pa jim ga odreči.

39. Gospod I., tajnik v L.

Vprašanje: Zglasil se je v naši občinski pisarni nek upokojen uradnik, ki dela občini sitnosti, kjer in kedar more, ter je zahteval od mene kot občinskega tajnika, naj mu napravim na njegove stroške prepis zadnjih 5 sejnih zapisnikov! Ali sem primoran, mu te prepise napraviti in koliko mu smem za delo zaračunati?

Odgovor:

Ne bo Vam preostalo drugega, kot ustreči zahtevi Vašega sitneža. Vsak občanec ima po § 48 kranjskega občinskega reda pravico, vse sejne zapisnike ne samo prebrati, ampak tudi zahtevati, da se mu na njegov račun napravi prepis.

Pri tem ne smete prezreti, da ste k temu primorani le tedaj, če je dotični vpokojeni uradnik Vaš občanec t. j. ali mora biti k Vam pristojen ali pa mora vsled plačevanja davkov biti vsaj Vaš občinski deležnik. Če ni ne eno ne drugo, ga lahko z njegovo zahtevo zavrnete.

Za prepis mu smete po našem mnenju računati vsaj po 20 vin. od strani, pri čemur Vam pa ni treba paziti, da bi moralo iti bogve koliko vrst na eno stran. Dovolj je, če jih spravite 20. Če hoče imeti prepis poverjen t. j. če hoče imeti uradno potrdilo, da je prepis z izvirnikom res enak, tedaj mora plačati seveda kolek po 2 K od vsake pole, ako pa ne zahteva poverjenega prepisa, nego se zadovolji z navadnim, mora plačati od vsake pole samo po 1 K kolka.

Ako teh kolkov ne položi, mu ni treba napraviti prepisov.

40. Gospod X. (Štajersko).

Vprašanje: Naš občinski odbor je popolnoma neupravičeno odslovil iz službe občinskega redarja, kojemu je prejšnji občinski odbor zasigural, da ne bo odslovljen iz občinske službe razven iz zakonitih razlogov. Redar je dobil dotični dekret o definitivni službi že pred dvema leti v roke. Kaj je sedaj storiti občinskemu redarju, ko je dobil v roke sklep o odslovlitvi? Ali naj se pritoži na deželni odbor ali naj toži?

Odgovor:

Najprej naj na vsak način napravi pritožbo na okr. zastop, ker pri Vaš gre najprej pritožba v lastnem delokrogu na okrajni zastop in potem šele na deželni odbor. Če pri okrajnem zastopu ničesar ne opravi, sme seveda vložiti tudi še pritožbo na deželni odbor.

Ako mu vse to ne pomaga, naj vloži tožbo pri sodišču. Seveda sme tudi že takoj iz začetka vložiti pri sodišču tožbo. Vendar naj si najme za pravdo odvetnika. Kolikor ste nam slučaj v dopisu razložili, je skoraj nemogoče, da bi v pravdi podlegel.

Edino preporno vprašanje bi bilo, če spadajo take stvari v presojo samo avtonomnim oblastim, ali sodiščem. V tem oziru je pa izšlo že več sodb upravnega sodišča, izmed katerih Vam navedemo samo ono od 8. novembra 1905 št. 11932 — Budw. št. 3905.

41. Gospod H. v K.

Vprašanje: Pri nas se je dogodilo, da je okrajno glavarstvo volilne imenike še zadnjih 8 dni pred volitvijo popravljalo. Zaradi tega se ni sicer nihče pritožil, ker zaradi te poprave nastale spremembe niso bistveno spremenile razmerja nasprotujočih si strank ozir. bi bila, tudi če se ne bi bile izvršile poprave, zmagala ista stranka kakor je tako. Pri deželni vladi so volitve potrdili. Ali ni bila vlada po zakonu primorana tudi brez pritožbe volitve razveljaviti?

Odgovor:

Na Kranjskem se na noben način ne smejo več popravljati volilni imeniki zadnjih 8 dni pred volitvijo. Če je okrajno glavarstvo vendarle kaj takega storilo, je to napravilo volitve v celoti neveljavne in nične.

Seveda je bila deželna vlada v izvrševanju svoje nadzorne oblasti upravičena, razveljaviti te volitve in bi bila gotovo to tudi storila, a vedno se te pravice ne poslužuje, zato pri Vas ni hotela razveljaviti volitve, ker bi bil po njenem mnenju uspeh nove volitve isti kakor razveljavljene.

Pazite drugič bolje na vzroke pritožbe in glejte, da boste vse grajali.

42. Gospod A. M. v M.

Vprašanje: V naši občini bi župan rad razpisal volitve v svojem lastnem stanovanju, ker nima drugod tako pripravnih prostorov. Ali ne bo znabiti zaradi tega volitev vsled pomanjkanja javnosti neveljavna?

Odgovor:

Gospod župan lahko mirno razpiše volitev tudi v svojem stanovanju. Zaradi tega bo volitev lahko vseeno javna, če se bo vsakomur dovolil do zaključka volitve vstop v županovo stanovanje ozir. v dotično sobo, kjer se bo vršila volitev.

Javnost volitve ni odvisna od tega, da se vrši v javnem lokalu, ampak od tega, da je vsakomur na volišče dovoljen pristop.

43. Gospod P. K. v Ž.

Vprašanje: Pred več kot mesecem dni mi je vstrelil psa lovec gospoda B., ki ima pri nas lov v najemu. Vstreljen je bil pes v lovskem revirju zakupnika g. B. Ker ob času, ko je lovec psa vstrelil ni bila varovalna doba in ker pes tudi lovil ali gonil ni, ampak se je samo za trenotek oddaljil s ceste, mislim, da se mi je zgodila krivica. Ali bi mogel tirjati odškodnino za vstreljenega psa? Ali je odgovoren za lovca tudi lovski zakupnik, tako da bi odškodnino lahko terjal tudi od zakupnika?

Odgovor:

§ 17. lovskega patenta od 28. februarja 1786 pravi, da smejo lovski pazniki postreliti pse, ki v lovskem revirju love ali pa gonijo. Če torej Vaš pes ni gonil, ampak se samo za čas v lovski revir oddaljil, je delal lov-

ski paznik zoper zakonite predpise. Vsled tega ste tudi upravičeni, od njega terjati odškodnino za psa.

Seveda boste morali pred sodiščem dokazati, da pes res ni lovil ali gonil, kar Vam bo najbrže težavno, ker bo skoraj gotovo lovec pod prisego pripravljen potrditi, da je pes lovil.

Dolžnost lovskega paznika je, najprej nekoliko časa opazovati psa, če lovi ali goni, in če se na podlagi tega opazovanja prepriča, da pes res lovi, ga sme še-le vstreliti. Nikakor pa ne sme vsakega psa, ki ga v revirju vidi, vstreliti.

Lovski zakupnik za tako škodo lovca ni odgovoren in ni plačnik. Lovski paznik je zaprisežena in preizkušena oseba, ki jo mora oblast potrditi. Le tedaj bi bil lovski zakupnik plačnik za škodo, če bi predlagal politični oblasti vedoma nezanesljivo osebo v potrjenje, ali če bi dal on sam pazniku naročilo naj psa vstrelji.

Vse kar morete storiti je, da se obrnete na okrajno glavarstvo, naj lovskega paznika opozori na njegove pravice in dolžnosti zlasti, kar se tiče tujih psov. Če pride par takih pritožb, se v prihodnje dotični lovski paznik ne bo več odobrnil in pripustil k lovski službi.

44. Ž u p a n s t v o D. M. v P.

V p r a š a n j e: Pri davčnem uradu imamo dobiti še kakih 3000 K na občinskih dokladah. Ta svota pa se bo še-le do konca leta pobrala od davkoplačevalcev in potem nam izročila. Ali naj se na to svoto pri sestavi proračuna za l. 1908 oziramo ali ne?

O d g o v o r:

Vse občinske doklade k direktnim davkom ste imeli že lansko leto v proračunu, zato ne morete doklad, ki se letos poberejo spravljati v proračun za prihodnje leto. Mogoče je res, da se Vam bo nekaj tega zneska po 3000 K izročilo še-le v prihodnjem letu, a to velja za tekoče leto in se le v blagajniškem dnevniku prihodnjega leta vknjiži.

Kar ste imeli v proračunu za tekoče leto zaznamovano kot prejemek tega leta, tega ne smete niti v celoti niti deloma spravljati še enkrat kot prejemek prihodnjega leta, čeravno ne dobite dotične postavke še letos, ampak prihodnje leto.

45. Ž u p a n s t v o T.

V p r a š a n j e: Nezakonski M. L. je danes star 10 let. Na svetu nima prav nikogar, ki bi zanj skrbel. Nezakonska mati mu je umrla, nezakonski oče pa ni znan. Fantič je zelo priden in nadarjen in eden prvih v šoli. Ker ni močne postave, najbrže ne bo nikoli za težko delo, čeravno je bil doslej vedno zdrav. Ker sam želi, da bi se naprej učil, a ni nikogar, ki bi zanj plačeval, Vas prosimo, kam naj se obrne občina, ki je doslej zanj skrbela, da se ga morda spravi v srednje šole?

O d g o v o r:

Napravite prošnjo na deželni odbor kranjski, da se fantu podeli štipendija iz sirotinskega ustanovnega zaklada, ki ga upravlja deželni odbor. V prošnji navedite vse potrebno o fantu, zlasti priložite njegova spričevala. Dobro bo tudi, če se njegov učitelj v posebnem spričevalu izreče, ali je upanje, da bo fant napredoval v srednjih šolah. Upamo, da bo dobil štipendijo ali, da se ga bo spravilo v Marijanišče.

Vendar bo za letos prekasno vlagati prošnjo, ker je čas za to samo do julija vsakega leta.

46. Ž u p a n s t v o B.

V p r a š a n j e: Naša občina je pri dunajskem mestnem svetu prosila za sprejem Ignaca B. v dunajsko mestno občinsko zvezo. Prošnja je bila napravljena v slovenskem jeziku. Mestni svet dunajski je prošnjo odklonil z utemeljitvijo, da je na Dunaju uradni jezik nemški in

pa se zato prošnje sestavljene v nemškem jeziku niti v pretres ne vzamejo. Kaj naj napravimo?

O d g o v o r:

Napravite novo prošnjo v nemškem jeziku, ker sicer oškodujete lahko lastno občino. Kakor se od Vas ne more zahtevati, da znate več, kakor samo slovenski jezik, tako ne morete zahtevati od dunajskih mestnih svetovalcev, da znajo kak drug kot nemški ali češki jezik.

Seveda se boste morali tudi Vi v prihodnje držati tega načela, če bodo prihajale na Vas prošnje nemških občin. Vsako tako prošnjo takoj vrnite z zahtevo, da se ji priloži poverjena prestava v slovenskem jeziku.

47. Ž u p a n s t v o B.

V p r a š a n j e: Dunajska mestna občina oziroma okrajni urad VI. zahteva, da pridemo po vnuka navedenega Ignaca B. do 30. t. m., ker ga hočejo sicer na naše troške prepeljati v našo občino. — Kaj nam je ukreniti?

O d g o v o r: Kakor že gori rečeno, napravite takoj novo prošnjo v nemškem jeziku in prosite ob enem še, da se z ozirom na novo prošnjo počaka s prepeljanjem otroka do končne pravomočne rešitve domovinskega vprašanja Ignaca B.

Ignac B. je namreč zakonski oče Rozalije B., le-ta pa je nezakonska mati Franceta B., ki Vam ga hočejo na Vaše stroške prepeljati. Če se bo izreklo, da je Ignac B. (stari oče) pristojen na Dunaj, tedaj nima nikakega pomena, da bi se za ta čas do rešitve prošnje glede Ignaca B., njegovega vnuka k Vam prepeljavalo.

Ignac B. pa mora biti sprejet na Dunaj, ker je glasom poročila policijskega ravnateljstva od 6. avgusta 1895 do 4. junija 1907 nepretrgoma bival na Dunaju.

48. Ž u p a n s t v o B.

V p r a š a n j e: Okrajno glavarstvo v V. nam je prepovedalo rabiti tiskovine s cesarskim orlom. Ker jih ima tiskarna H take v zalogi, prosimo za pojasnilo, če je prepoved — okrajnega glavarstva — zakonito vtemeljena ali ne?

O d g o v o r: Po ukazu ministrstva za notranje stvari od 4. februarja 1851 št. 24865 je občinam strogo prepovedano imeti v pečatu cesarskega orla ali pa deželni grb. Istotako je prepovedano po ukazu notranjega ministerstva od 24. aprila 1858 št. 61 drž. zak. se sicer posluževati cesarskega orla ali kakega deželnega grba brez izrecnega dovoljenja.

Iz tega sledi, da je prepoved okrajnega glavarstva upravičena. Tiskovine, ki jih ima navedena tiskarna v zalogi in ki imajo cesarskega orla, so seveda nedopustne, toda te so še iz prejšnjih časov. Za to seveda mi tudi nismo odgovorni, ker našemu uredništvu ni še nobena tiskarna predložila svojih občinskih tiskovin v pregled.

Prihodnje leto bo Kmečka županska zveza vredila tudi vprašanje glede tiskovin in jih bo tudi sama založila.

49. Ž u p a n s t v o B.

V p r a š a n j e: Prosili smo pri občini V. za sprejem Lovrenca K. na podlagi priposestevovanja. Prošnji smo priložili začasno potrdilo, kjer se pravi: Lovrenc K. je, kakor pravi, v občino B. pristojen... To spričevalo služi le kot začasni izkaz in ne podkrepi domovinske pravice. Okrajno glavarstvo v V. zahteva, da priložimo prošnji pravo domovnico. Ali je ta zahteva upravičena?

O d g o v o r:

Če hočete prositi za sprejem Lovrenca K. v kako tujo občino, morate najprej dokazati, da je k Vam pristojen. Za sprejem sme namreč prositi samo zasebni upravičenec in pa njegova pristojna občina. Če torej niste sigurno pristojna občina Lovrenca K., tudi niste legitimovani za prošnjo za sprejem.

Napravite tedaj domovnico, kakor jo zahteva okrajno glavarstvo, ali pa prošnjo umaknite.

50. Županstvo V.

Vprašanje: Krošnjar A., ki ni v našo občino pristojen, biva že več let s svojo družino v naši vasi. On sam sicer nekaj s krošnjarjenjem zasluži, vendar je to tako malo, da moramo vedno podpirati njegovo družino, ki pri vaščanih in pri občini prosijo podpore zlasti ob času, ko gre A. po svetu za svojim zaslužkom. Krošnjarski davek je predpisan v naši občini in ga A. tudi vedno plačuje. Ker bo kmalu že poteklo deset let, odkar je A. s svojo družino v naši občini, se bojimo, da ne bi domovinstva priposestvoval, zato bi ga radi iz občine izgnali. Ali smemo to storiti, ker A. ni naš domačinec, ampak je pristojen v občino S.?

Odgovor:

Po § 10 kranjskega občinskega reda smete izgnati le zunanje osebe. Po raznih sodbah upravnega sodišča je pa med zunanje šteti samo one osebe, ki niso niti domačinci, niti občinski deležniki. A. pa je pri Vas občinski deležnik, ker odrajuje v Vaši občini krošnjarski davek. Kot občinskega deležnika ga ne morete in ne smete izgnati.

Res je, da ste čitali neko sodbo državnega sodišča, ki pravi, da se sme tudi občinske deležnike izgnati. To je sodba od 17. januarja 1906, št. 512 iz leta 1905. Pri tem ste pa prezrli, da ta sodba ni veljavna za vsako avstrijsko kronovino, nego samo za Moravsko. Na Moravskem pa ima § 11 občinskega reda tako besedilo, da iz njega sledi, da se sme tudi občinske deležnike izgnati, če so v nadlego javni milodarnosti ali če živijo pohujšljivo. Le za Moravsko je veljavna določba, da se ne sme izgnati edino le domačincev.

Če A. ne bil občinski deležnik, bi imeli zakonitega vzroka dovolj, da ga z družino vred izženete.

51. Gospod B. R. v M.

Vprašanje: Naša občina je bila nedavno tožena. Tožbo je dobil župan v roke in si je najel za pravdo odvetnika. Po krivdi nekega občinskega svetvalca je bila pravda izgubljena in sedaj zahteva župan, da plača občina odvetnika, ki ga je on najel. Občinski zastop je nasprotnega mnenja. Ali bomo morali plačati odvetnika?

Odgovor:

Če je bila stvar taka, da si župan s svojim pravnim znanjem ni mogel pomagati brez odvetnika in če po sprejemu tožbe ni mogel sklicati občinske seje pred obravnavo, boste seveda morali plačati odvetnika. Če pa bi bil župan po sprejemu tožbe lahko še sejo sklical in vprašal občinski odbor za mnenje, a je to opustil, bo po našem mnenju težko dosegel, da bi občina plačevala stroške odvetnika.

52. Županstvo Y.

Vprašanje: Pred nekaj dnevi je prišlo na tukajšnji občinski urad nefrankirano pismo. Ker bi bilo treba plačati za izročitev pisma kazenski porto, je župan zavrnil sprejem pisma. Na ovitku pisma je bilo videti, da prihaja isto od nekega odvetnika. Pošta je pismo vrnila. Po preteku nekoliko dni smo pa dobili od dotičnega odvetnika priporočeno pismo, kjer nam naznanja, da je njegova pisarna pozabila oziroma prezrla pritisniti na prvo pismo potrebne znamke. V pismu je bila pritožba zoper občinske volitve. Ta pritožba je bila priložena drugemu pismu. Takrat, ko je došlo na občino prvo »nefrankirano« pismo, koje smo vrnili neodprto, je bil še čas za pritožbo zoper volitve; ko je pa došlo drugo, priporočeno pismo, kojemu je bila priložena pritožba, je pa že potekel obrok za vložitev pritožbe. Prosim pojasnila, ali je bila pritožba pravočasno vložena ali ne?

Odgovor:

Županstvo ni primorano sprejemati nefrankiranih pismov, za katere zahteva pošta kazenski porto. Zato je smatrati, kot da prvo nefrankirano pismo, kojega po vsej pravici niste sprejeli, na občinski urad sploh prišlo ni. Za Vas je merodajno le drugo pismo in istemu priložena pritožba. Če je prišlo pismo prepozno, je zapoznala tudi pritožba. Deželna vlada jo bo sigurno zavrnila.

(Opomba: Na Vašo izrecno željo smo iskali po sličnem slučaju. Imeli smo malo upanja, vendar smo zasledili sodbo upravnega sodišča od 23. septembra 1904, št. 9941 — Budw. št. 2889. Ta sodba se glasi: Rekurz, ki ga občinski predstojnik zaradi neplačila poštnih pristojbin ne sprejme, je smatrati, kot da na občinski urad ni došel.)

53. Županstvo L. P.

Vprašanje: Tomo K. je bil poročen z Mando K. Umrl je leta 1882; po njegovi smrti je leta 1889 dobila vdova Manda otroka z imenom Anton. Prosim pojasnila, kam je Anton pristojen?

Odgovor:

Ob porodu Antona je bila Manda K. pristojna, kamor njen pokojni mož ob času smrti. Njen sin je bil pristojen tje, kamor ona. Če je bil Tomo K. ob času svoje smrti pristojen k Vam, je bila pristojna k Vam tudi Manda K. s svojim nezakonskim sinom Antonom vred.

Če se je Manda K., kakor je iz Vašega dopisa razvidno, po porodu Antona poročila, to ne vpliva na pristojnost Antona drugače, kakor, če se je poročila z nezakonskim očetom Antonovim. V tem slučaju je namreč Anton vsled zakona med nezakonsko svojo materjo in nezakonskim očetom pozakonjen in postane vsled tega pristojen, kamor je pristojen njegov prej nezakonski, sedaj zakonski oče.

(Dalje prih.)

Razne vesti.

Podržavljenje železnic in premogokopov. Od železniškega ministrstva dobila so oskrbnišтва avstro-ogrskih državne železniške družbe, južno-severno-nemške zvezne železnice in češke severne železnice vabilo, udeležiti se obravnav za podržavljenje prog, ki so zdaj last imenovanih družb. Železnica Turnovo-Malup bi se morala odkupiti z rento, ki znaša najmanj 5²/₁₀% naloženega kapitala, češka severna železn. z rento 5¹/₆% glavnice. Južno-severna zvezna železnica (Verbindungsbahn) se bo prevzela po določbah koncesije. Železnice društva državnih železnic se bodo bržkone prevzele potom sporazumljenja, in država bo prevzela še v odkupnino, kar se bo v par prihodnjih letih rabilo za osobe, ali za potrebne rekonstrukcije. Govori se tudi, da država namerava kupiti premogokope Kladno-Brandeis, ako je mogoče dobiti ga po postavni ceni. S tem bi država ustregla mnogokrat že izraženi želji, da se naj naravni zakladi izkoriščajo po državi v prid vsem in ne v dobiček posamnim bogatinom. Vsa ta akcija se ceni, da bo stala eno milijardo kron, in pravi se, da je dobro znamenje za Avstrijo, ki se hoče v času, ko svet toliko toži o pomanjkanju denarja, lotiti tako težavne naloge. Gotovo je pa tudi, da bo avstrijsko ljudstvo hvaležno tisti vladi, ki bo uresničila ta načrt in z njim olajšala življenski boj tisočim in tisočim državljanov.

Kmečka banka. Dolgo časa se že razpravlja o ustanovitvi agrarne (kmečke) banke kot delniške družbe. Prosta agrarna zveza v našem parlamentu se je pred

kratkem posvetovala o tem; posvetovanja se je udeležil tudi poljedelski minister. Posebno se je povdarjalo, naj bi bila ta agrarna banka neke vrste centrala kmet. skladiščne zadruga in naj bi zadrugam dajala potreben kapital, da bi te lahko pokupile vse žito dotičnega okoliša. Sredstva, ki so za nakup žita določena, bi se dobila z emisijo zastavnih pisem agrarne banke. Tako bi ta banka uravnavala cene žitu, da bi to ohranilo svojo zadostno ceno, da bi pa zopet te cene v slučaju slabe letine preveč ne prekoračilo. Ustanovitev te agrarne banke bo možna le v zvezi z uresničenjem načrta centralne zadrugne blagajne.

Razvoj ogrskih železnic od leta 1826 do 1905.

Na Ogrskem so zgradili l. 1846. prvo železniško progo, ki je bila dolga 35 km; 1850. je bilo 222 km. l. 1860. pa 1616 km železnic. Ko so pa uvedli dualizem, so pričeli zelo intenzivno graditi na Ogrskem železnice. Samo leta 1872. so zgradili 973 km železnic in l. 1885 je bilo že 18.122 km železnic in sicer 7774 km dvotirnis. Po ogrskih železnicah se je vozilo leta 1905. 86 in pol milijona oseb in 28 in pol milijona ton blaga. Za ves ta velikanski napredek se ima Ogrska zahvaliti Avstriji, ki ji je s svojimi velikimi prispevki za skupne stvari omogočila razvoj doma.

Živinske bolezni in živinski promet z Ogrsko. V nagodbenem odseku poročal je dne 22. nov. ministerijalni svetnik Binder o živinskih boleznih sledeče: Pogodba z Ogrsko iz leta 1899. je bila pomanjkljiva. Zato se zgodilo, da se je še leta 1902 svinjska kuga zanesla v 400 slučajih v naše dežele; pazilo se je in leta 1906 je bilo le še 74 slučajev. Ti nevarnosti se opomoglo s tem, da se bo v bodoče drugače ravnalo s plemno živino in drugače s pitano. Kuga se vlačí sem s plemnimi svinjami in pri uvažanju teh se mora gledati, da ne pride ž njimi kuga. Nova pogodba določuje, da če nastane kje na Ogrskem živinska kuga, ima Avstrija pravico, omejiti, ali sploh prepovedati uvažanje goveje živine, svinj ali živalskega surovega blaga (kož, kosti, dlake i. dr.).

Kar se tiče pljučne kuge, je določeno, da se mora takoj uničiti vsa živina, ki se sumi, da je za to kugo obolela. Svinjske kuge ne bo več čez mejo, če se ne bo uvaževalo plemnih svinj; tudi proti kugi na gobcih in parkljih naša živina zdaj ni bila dosti zavarovana. Nova pogodba ima določbo, da mora biti na ogrskih trgih kupljena živina posebej zaznamovana, tako da vsak ve, odkod je žival. Če bi na Ogrskem kje nastala kuga na parkljih in gobcih, opozorila bi naša vlada Ogrsko, da se izvažanje živine za dotični kraj prepove. Ogrska vlada tudi sama spoznava, da ne sme pustiti izvažati okužene živine, če noče izgubiti svoje odjemalce v Avstriji in Nemčiji. Avstrija je tudi upravičena poslati veterinarske izvedence kamorkoli na Ogrsko, brez prejšnjega obvestila, da se na licu mesta informirajo. Imeli smo v letih 1909 do 1907 dva taka izvedenca na Ogrskem in njuno delovanje bilo je uspešno. Če bo treba več izvedencev, poslalo se jih bo več in ne bo lahko mogoče voziti bolno živino čez mejo.

Nagodba določuje, da se mora živina, ki se pri nas spozna kot okužena, ali takoj nazaj poslati, ali pa v bližnji klavnici zaklati. In če bi se poslalo kaj okužene živine nazaj, se bo takoj zaprla meja, kar je za izvažajočo državo čuten udarec. In izvoz se bo zaprl ne le za okraj, odkoder je prišla bolna žival, marveč tudi na vse sosedne kraje, ki niso nad 10 km od okuženega kraja oddaljeni.

Tako se zapira za promet 200 do 400 kvadratnih kilometrov dežele. Doslej so se živinorejci pritoževali, da se ne izve pravočasno, če je kje na Ogrskem kakšna živinska bolezen. Najprej mine nekaj časa, preden ogrska vlada objavi izkaze živinskih bolezni, potem se mora zopet čakati, da dotični podatki pridejo v roke kmetijskim uradom in uradnim osebam. Zato se je terjalo, da naj obe vladi naznanjajo bolezni takoj neposredno oblastim prve instance (okrajnim glavarstvom) in živinozdravnikom.

Nova pogodba Avstrijo popolnoma varuje živinskih nalezljivih bolezni.

Za Galicijo so se napravile posebne določbe, primerne geografski legi. Galicija je živinskim boleznim posebno izpostavljena in izvažala veliko živine. In da bo mogla Galicija svojo živino in svinje vedno izvažati, treba je zanjo posebnih veterinarskih določb. Izvažanje pitanih svinj se je Galiciji zdaj prosto dovolilo, izvažanje plemenskih svinj pa ostane omejeno. Kakor hitro pa ne bo več nevarnosti, se bo dala prometu popolna prostost.

45.000 delavcev v Ameriki odslovljenih. V kraju Pittsburg je pomanjkanje denarja zelo občutno. Nič manj nego 45.000 delavcev je bilo odslovljenih v dveh tednih in videti je, kakor da bode temu sledilo še istotoliko. Trust za jeklo je odslovil 20.000 zaposlencev, Westinghouse-družba 10.000, Pressed Steel Company 5000, H. C. Frick Company in Pittsburg Coal Co. po 2500, Jones & Langhlin Steel Company in razne železniške družbe po 1000 in manjše tovarne skupaj tri tisoč. Zato hitijo delavci domov. Poračanje italijanskih grških, slovaških in drugih delavcev iz južne Evrope v njihove odnose domovine postaja tako ogromno, da brodarstvene družbe nimajo dovolj parnikov na razpolago v prevažanje vseh domotožnih inozemcev. Prvi novembrski teden se je sicer povračanje vedno šele začelo, in že je 102.677 več medkrovnih potnikov zapustilo Novi Jork na poti domov, nego isto dobo prejšnjega leta. V drugem razredu se je doslej odpeljalo 14.252 oseb proti 6729 v lanskem letu v južno Evropo. Sedanja finančna kriza in ogromno odslovljanje delavcev ima pač mnogo opraviti s tem povračanjem južnoevropskih delavskih družin.

Postrežba bolnikom. V nižjeavstrijskem deželnem zboru predlagal je bil poslanec Weisskirchner, da se na deželne stroške uredi domača postrežba bolnikom. V bolnišnicah dostikrat ni prostora, a nekateri nočejo in ne morejo tja, zato se bo skrbelo, da bolniki dobe na dom izkušeno in vajeno postrežbo. Taka domača strežnica bo n. pr. v družinah, kjer je mati obolela, za nekaj časa tudi dom oskrbovala, kuhala, gledala na otroke in dr. Deželni odbor je ta lepi predlog sprejel in ustanovil v Laudon-ulici števil. 14 središče za domačo bolniško postrežbo. Tako postrežbo sicer sprejemajo „seste Križarke“ (Kreuzschwestern), v nekaterih krajih tudi usmiljeni bratje. Semtertja jo opravljajo tudi dekliške Marijine družbe. Marijina družba v Kazazeh na Koroškem že leta sem opravlja službo usmiljenega Samarijana, bilo bi lepo, če bi dekleta tudi drugod posnemala lepi vzgled. Postrežba bolnikom bi bila ena najlepših nalog takih družb, ki bi si s tem pridobile tudi pri nasprotnikih velik ugled. — Marsikako delo in mnoga pot bi se na ta način prihranila raznim občinskim funkcionarjem.